

9. 9. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Třetí letošní valorizace úrazových rent, z toho druhá v mimořádném termínu

S ohledem na inflaci a nárůst cen byly od 1. 9. 2022 zvýšeny náhrady za ztrátu na výdělků (po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity) z titulu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to jak pro samotné poškozené zaměstnance, tak také náhrady nákladů na výživu pro případné pozůstalé, pokud jim zaměstnanec jako živitel zemřel.

K 2. mimořádné valorizaci tzv. úrazových rent tak došlo jen 3 měsíce od 1. mimořádné valorizace. Běžná valorizace proběhla k 1. lednu 2022, další (mimořádná) od 1. června 2022 a třetí (mimořádná) probíhá nyní k 1. září 2022.

K navýšení rent dochází prostřednictvím valorizace průměrného výdělku rozhodného pro výpočet náhrady

Se zdravotním handicapem v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zpravidla není poškozený zaměstnanec schopen si nadále vydělávat tolik, co předtím - před vznikem škody (v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání), popř. ztratí výdělečnou schopnost zcela. Peněžitá náhrada (renta) po úrazu či vzniku (uznání) nemoci z povolání - náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity^[1] - nahrazující ušlý příjem proto představuje rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. (O výši přiznaného invalidního důchodu se tedy výše náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti resp. při uznání invalidity snižuje.) Porovnává se tedy původní výdělek před vznikem škody a současný resp. aktuální příjem zaměstnance. Ten musí být průběžně valorizován s ohledem na nárůst platů a mezd i důchodů.

Podle zmocnění v zákoníku práce (ust. § 271u odst. 2) je vláda, vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, povinna upravit svým nařízením podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků, která přísluší zaměstnancům z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku. Totéž platí i pro náhradu nákladů na výživu pozůstalých. K valorizaci dochází zásadně s účinností k novému kalendářnímu roku, můžeme tak v této souvislosti hovořit o běžné standardní valorizaci. Vedle ní však v letošním roce 2022 došlo i ke dvěma mimořádným valorizacím.

Valorizace stejně jako u důchodů

Také aktuální "valorizační" nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb. bylo zpracováno a vydáno v souladu s usnesením vlády č. 302 z roku 2005, kterým bylo uloženo zpracovávat návrhy nařízení vlády tak, aby ke zvýšení náhrad docházelo ve stejné výši a ve stejných termínech, jako u procentní výměry důchodů podle zákona o důchodovém pojištění. Valorizace úrazových rent se tak odvíjí od valorizací důchodů.

Přepočítává se původní průměrný výdělek, ne samotná renta

Průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady (již případně v minulosti valorizovaný, i vícekrát,

mnohokrát valorizovaný) se nově při aktuální valorizaci od 1. září 2022 upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady, popřípadě již dříve zvýšený podle pracovněprávních předpisů, se zvyšuje o 5,2 %. Zdůrazňujeme pro správný matematický postup, že příslušnou procentní sazbou se zvyšuje rozhodný průměrný výdělek (resp. případně již dříve valorizovaný průměrný výdělek), nikoliv samotná náhrada! Za základ výpočtu se bere průměrný výdělek před vznikem škody, který byl v převážné většině případů již dříve valorizován, nejde-li o nově přiznanou náhradu.

Nárok vdov nebo vdovců a sirotků

Obdobně dochází i k valorizaci rent pro pozůstalé po zaměstnanci, který následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel, a tak přišli o živitele. Náhrada nákladů na výživu pozůstalých přísluší pozůstalým, kterým zemřelý zaměstnanec výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat, a to do doby, do které by tuto povinnost měl, nejdéle však do konce kalendářního měsíce, ve kterém by zemřelý zaměstnanec dosáhl 65 let věku. Nárok na rentu proto končí např. tím, že student přestane být nezaopatřeným dítětem, protože dostuduje a získá schopnost se živit sám.

Při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých se vychází z průměrného výdělku zaměstnance zjištěného před jeho smrtí s tím, že pokud zemřelý před svou smrtí poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu jedné osobě, pak náhrada nákladů na výživu pozůstalých činí 50 % uvedeného průměrného výdělku, pokud poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu více osobám, činí náhrada 80 % průměrného výdělku. Je-li tedy více pozůstalých splňujících uvedenou podmínku, rozdělí se náhrada mezi ně. Náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela (samotnému) zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělku (tedy jeho vlastní renta, kdyby nezamřel).

Přechodná ustanovení nařízení vlády a návaznost valorizací

Vznikl-li nárok na náhradu za ztrátu na výdělku nebo na náhradu nákladů na výživu pozůstalých po 31. prosinci 2021, průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrad se nezvýší podle valorizačních pravidel provedených nařízením vlády č. [508/2021](#) Sb., netýká se ho tedy valorizace o 1,3 % + 300 Kč prováděná k 1. lednu 2022.

Rent, na které vznikl nárok od 1. ledna 2022 se měla týkat až další pravidelná valorizace k 1. lednu 2023. Jenže došlo k mimořádné aktuální valorizaci na základě nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb. A to volí jiné přechodné mechanismy než (standardní) valorizační nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb., ovšem stejné jako předchozí (mimořádné) valorizační nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.:

Náhrada za ztrátu na výdělku a náhrada nákladů na výživu pozůstalých, upravené prostřednictvím valorizace průměrného výdělku o 5,2 % přísluší od 1. září 2022, pokud právo na tyto náhrady vzniklo před tímto dnem. Tak tomu v minulosti bývalo (pokud šlo o valorizaci s účinností k počátku kalendářního roku), že se valorizace týkala jen rent, na které vznikl nárok přede dnem, k němuž se provádí valorizace. Jenže ust. § 5 odst. 2 aktuálního nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb. (obdobně jako předchozí nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.) říká, že úprava náhrady za ztrátu na výdělku a náhrady nákladů na výživu pozůstalých se provede i v případě, že právo na tyto náhrady vznikne v období od 1. září do 31. prosince 2022 (v případě nařízení vlády č. [138/2022](#): od 1. června 2022 do 31. prosince 2022).

Nově přiznaných rent se týkají obě letošní mimořádné valorizace, ale ne ta první standardní

Takže všechny renty, na které vznikl nárok letos (r. 2022), v průběhu letošního roku, ať už na ně vznikl nárok před první mimořádnou valorizací (t.j. před 1. 6. 2022) či před druhou mimořádnou

valorizací (t.j. před 1. 9. 2022) nebo na ně teprve vznikne nárok do konce letošního roku, budou valorizovány podle popsaného mechanismu valorizace průměrného výdělku o 5,2 % (t.j. v rámci aktuální mimořádné valorizace ve smyslu nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb.) resp. o 8,2 % (dle předchozí mimořádné valorizace provedené na základě nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.), ale ani zpětně se jich nebude týkat valorizace provedená též letos, a to (již) od 1. ledna 2022 (o 1,3 % + 300 Kč) podle nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb.

Valorizace nejen pro zaměstnance, ale i pro vojáky a policisty a pozůstalé po nich

K obdobné valorizaci (valorizacím) dochází i u náhrad za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání a náhrad nákladů na výživu pozůstalých náležející příslušníkům nebo pozůstalým podle zákona č. [361/2003](#) Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, popřípadě podle dřívějších právních předpisů. Opatření přináší nařízení vlády č. [257/2022](#) Sb.

Zvyšují se též náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání, náhrady za ztrátu na platu po skončení neschopnosti výkonu služby nebo při uznání invalidity vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání a náhrady nákladů na výživu pozůstalých příslušející vojákům nebo pozůstalým po nich. Opatření přináší nařízení vlády č. [255/2022](#) Sb., vydané podle zákona č. [221/1999](#) Sb., o vojácích z povolání.

Richard W. Fetter,

právník specializující se na pracovně-právní a související občansko-právní legislativu

[\[1\]](#) Jakkoliv odškodnění v podobě každý měsíc vyplácené renty zákoník práce nazývá náhradou za ztrátu na výdělku "po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity" resp. ji takto charakterizuje, v praxi nemusí vzniku nároku na rentu pracovní neschopnost nezbytně předcházet (a nutně ani uznání invalidity), neboť ne vždy to zdravotní stav poškozeného zaměstnance vyžaduje. Nicméně takto nazvané dlouhodobé plnění se terminologicky odlišuje od dočasného dorovnání výdělku v podobě náhrady za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti. (Srov. ust. § 271b a ust. 271a zákoníku práce.) Dočasná náhrada za ztrátu na výdělku po dobu (právě dočasně) pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a plnou výší náhrady mzdy (kterou vyplácí zaměstnavatel po dobu prvních 14 dnů pracovní neschopnosti) a plnou výší nemocenského, které vyplácí stát od 15. dne dočasné pracovní neschopnosti.

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)